

Měnové právo a správa měny

Právní regulace peněžního oběhu a platebního styku

Podstata a funkce peněz

- Existence směny
- Vybrané zboží – všeobecný ekvivalent
- Historicky cca 150 druhů zboží – všeobecný ekvivalent (komoditní peníze)
- Drahé kovy → mince → mincovní regál →
→ prázáklad měnového práva
- Podstata peněz: 1. ekonomická
2. právní

Ekonomická podstata peněz

- Zboží – všeobecný ekvivalent směny
- Užitná hodnota peněz vyplývá ze schopnosti jejich výměny za jakékoli zboží → všeobecný ekvivalent zboží

Ekonomická podstata peněz → funkce:

- Měřítko hodnot
- Prostředek cirkulace zboží (Z-P-Z)
- Platební prostředek
- Thesaurus – různá forma akumulace

Právní aspekty peněz

Právní podstatu peněz vyjadřují tři vzájemně provázané elementy:

1. **Peněžní jednotka**
2. **Peněžní suma**
3. **Znak peněz**

1. Peněžní jednotka

- Abstraktivní míra hodnoty
- V metalických soustavách: právem stanovené množství měnového kovu jako jednotka míry hodnoty statků (1Kčs=0,123426 g zlata)
- Mocensky určený prostředek k vyrovnání dluhu
- Mocensky určený název a dílčí jednotky

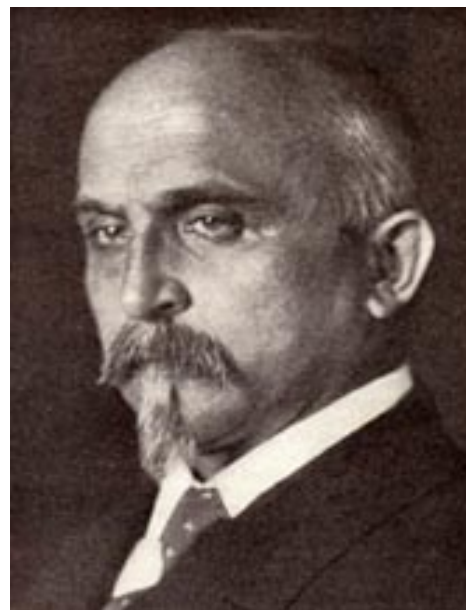
Kde se vzala „kačka“ evoluce měny

- X. st. – 1300 Denárová měna
- 1300 – 1547 Grošová měna
- 1547 – 1561 Tolarová měna
- 1561 – 1573 Zlatníková měna
- 1573 – 1750 Tolarová měna
- 1750 – 1892 Konvenční měna

A je tady koruna

- 1892 – 1919 Korunová měna „K“
- 1919 – 1939 **Koruna** československá „Kč“
- 1939 – 1945 Říšská marka + „K“ (1:10)
- 1945 – 1953 Koruna československá „Kčs“
- 1953 – 1992 Koruna československá (nová měna)
- 1993 měnová odluka

Kdo je ten pán?

Zákon č.187/1919 Sb. z. n.

OKUPACE

1945

- Dekret presidenta republiky 19.10.1945
- 1.11.1945 – jednotná Kč
- 1USD = 50Kčs
- Výměna 500 Kč v hotovosti/osobu
- blokace zbytku hotovosti a vkladů
- přepočty plateb a závazků v RM, Pengö
- 1Kčs=1K=1Ks

REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ

042854 A 42

PÄTDESIAT KORÚN
ČESKOSLOVENSKÝCH

V PRAHE DŇA 3. JÚLA 1948.

MINISTER FINANCIÍ

FALŠOVANIE SA TRESTÁ PODĽA ZÁKONA

50

50

B. FOJTAŠEK

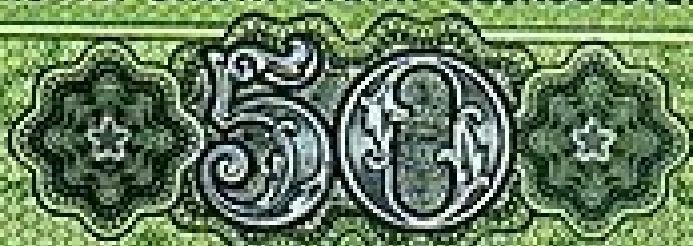
TIAČARŇA PĽATIDIEL NÁRODNEJ BANKY ČESKOSLOVENSKEJ

L. JIRKA S.C.

1953

- Zákon č. 41/1953 Sb., o peněžní reformě
- měnová reforma:
- do 300Kčs (st.m) 1:5; vklady do 5000Kčs –
dál progrese až do 1:50
- nad 1:50
- beznáhradové zrušení tuzemských papírů
- 0,1234526g Au
- CSK:SUR

BANKOVKA ŠTÁTNEJ BANKY ČESKOSLOVENSKEJ
BANKOVKA STÁTNÍ BANKY ČESKOSLOVENSKE

PÄTDESÄT KORÜN
ČESKOSLOVENSKEKÝCH
PADESÄT KORÜN
ČESKOSLOVENSKEKÝCH

AB 996313 ¹⁹⁷⁰ AB 996313

POŠROVÄNÄ BANKOVKA NA DRESDÄ POUČI ŽÄDÄM. PÄŠÄČÄ BANKOVKA NA DRESDÄ POUČI ŽÄDÄM.

50

1960

- Peněžní reforma z důvodu změny názvu státu

Poslední výkřik

1993 Měnová unie

- Smlouva z 29.10.1992
- Měnový výbor: ČNB+NBS
- emise platidel
- kurz
- zásadní otázky oběhu, platebního styku a zúčtování
- dočasnost
- + únor 1993

60/1993 Sb.

- okolkování bankovek 100 500 1000
- limitovaná výměna Kčs. Vyznačení výměny do OP
- omezení plateb v hotovosti

Koruna

- oba státy si ponechaly korunu

Jinde?

NORSKO
DÁNSKO
ŠVÉDSKO
ISLAND

2. Peněžní suma (částka)

- Abstraktivní velikost hodnoty měřená v peněžních jednotkách.
- Abstraktivně vyjádřený dluh, pohledávka apod.
- Zaplacením dochází k přenesení abstraktivní hodnoty od dlužníka na věřitele

3. Znaký peněz

- Věc (§ 118 odst. 1 OZ)
- Nositel peněžní sumy
- Právní prostředek placení na území daného státu
- Součást soustavy znaků peněz
- Platidla, elektronické peníze ...
- Znak peněz není předmětem prodeje (kromě nákupu emisní banky od výrobce)

Právo peněžního systému =

□ Měnové právo

právo peněžního zřízení

právo peněžního oběhu

a platebního styku

nucený oběh

elektronické peníze

bezhotovostní platební styk

Formální prameny měnového práva

- **Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance**
- **Zákon č. 60/1993 Sb., o oddělení měny**
- **Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku**
- **Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosu z trestné činnosti a financování terorismu**

PENĚŽNÍ ZŘÍZENÍ

Peněžní zřízení

- ZČNB (6/1993 Sb.)
- Peněžní jednotka: koruna česká „Kč“
- ISO 4212: CZK (ISO 3166+měna)
- Emisní instituce: ČNB
- Parita: Ø
- Znaky peněz: mince, bankovky

Otázka č. 1

Nejnižší nominální hodnota bankovky po roce 1993?

20

SPECIMEN

Otázka č. 2

Které nominály Kčs v roce 1993 neměla?

Nominály, které Kčs v roce 1993 neměla

a u mincí

Emise

§ 12

Česká národní banka má výhradní právo vydávat bankovky a mince, jakož i mince pamětní (dále jen "bankovky a mince").

§ 13

Peněžní jednotkou v České republice je koruna česká, zkratka názvu je "Kč". Koruna česká se dělí na sto haléřů.

§ 14

Česká národní banka spravuje zásoby bankovek a mincí a organizuje dodávky bankovek a mincí od výrobců v souladu s požadavky peněžního oběhu.

§ 15

Česká národní banka **sjednává** tisk bankovek a ražbu mincí a dozírá na ochranu a bezpečnost do oběhu nevydaných bankovek a mincí a na úschovu a ničení tiskových desek, razidel a neplatných a vyřazených bankovek a mincí.

§ 16

- (1) Platné bankovky a mince vydané Českou národní bankou jsou zákonnými penězi ve své nominální hodnotě při všech platbách na území České republiky.
- (2) **Mince z drahých kovů, pamětní mince a mince ve zvláštním provedení určené ke sběratelským účelům** mohou být prodávány za ceny odlišné od jejich nominální hodnoty.

Emisní vyhláška

Česká národní banka stanoví vyhláškami

- a) nominální hodnoty, rozměry, hmotnost, materiál, vzhled a další náležitosti bankovek a mincí a jejich vydání do oběhu,
- b) ukončení platnosti bankovek a mincí a způsob a dobu jejich výměny za jiné bankovky a mince,

Emisní vyhláška 412/2009 Sb

- http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasky/vyhlaska_412_2009.pdf

Stažení z oběhu

- § 19
- (1) Česká národní banka může prohlásit za neplatné a stáhnout z oběhu bankovky a mince, které vydala. Jejich **nominální hodnotu uhradí výměnou za jiné nově vydané bankovky a mince**. Doba, po kterou je možno výměnu provádět, nesmí být kratší pěti roků, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.
- (2) Na konci období stanoveného pro výměnu se úhrnná částka bankovek a mincí prohlášených za neplatné, ale nepředložených k výměně, odečte od množství peněz v oběhu v účtech České národní banky. **Tato částka je příjmem České národní banky.**

PENĚŽNÍ OBĚH

Nucený oběh

HOTOVOSTNÍ OBĚH

- Dříve vyhl. ČNB č. 37/1994 Sb. – postup při příjmu peněz a nakládání s nimi a při poskytování náhrad za necelé a poškozené bankovky a mince
- Nyní Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance

Nucený oběh

Platidla:

□ Platná x neplatná

→ stažená z oběhu

→ padělaná

→ pozměněná

□ Celistvá x celá

→ opotřebovaná

→ poškozená

Nucený oběh

□ FO – poškozené a opotřebované

□ PO – opotřebované necelistvé

- poškozené

□ FO a PO: oběžné mince

10 ks téže nominální hodnoty

100 Kč do nominálu 10 Kč, 500 Kč vyšší

Pamětní mince

□ ČNB a banky – přijímají vše

Výměna

§ 17 (ZČNB)

- (1) Česká národní banka vyměňuje na požádání poškozené bankovky a mince, které vydala, za bankovky a mince nepoškozené.
- (2) Česká národní banka může odmítnout vyměnit bankovky nebo mince, jejichž obrazec nebo reliéf je nečitelný nebo proděravělý, a zbytky bankovek menší než čtvrtina původní plochy bankovek. Takové bankovky a mince se předložiteli odeberou bez náhrady a zničí; v odůvodněných případech může Česká národní banka výjimečně náhradu poskytnout.
- (3) Česká národní banka neposkytuje náhrady za bankovky a mince, které byly zničeny nebo ztraceny. Bez náhrady mohou být odebrány bankovky, jejichž vzhled byl pozmeněn, zejména bankovky, které byly popsány, pomalovány, přetištěny, potištěny, perforovány, nebo které byly zamazány barvou, lepidlem nebo jiným podobným materiálem.

Výměna ex officio

□ § 18 (ZČNB)

Bankovky a mince opotřebované oběhem Česká národní banka stahuje z oběhu, ničí je a nahrazuje bankovkami a mincemi novými.

□ § 14 (ZČNB)

Česká národní banka spravuje zásoby bankovek a mincí a organizuje dodávky bankovek a mincí od výrobců v souladu s požadavky peněžního oběhu.

Padělání, pozměňování a reprodukce

Definice

- Padělání
- Pozměňování
- Reprodukce

Trestné činy proti měně a platebním prostředkům (40/2009 Sb.)

- § 233 – Padělání a pozměnění peněz
- § 234 - Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku
- § 235 – Udávání padělaných a pozměněných peněz
- § 236 – Výroba a držení padělatelského náčiní
- § 237 – Neoprávněná výroba peněz
- § 239 – Ohrožování oběhu tuzemských peněz

15/1932 Sb. z. n.

- Mezinárodní úmluva o potírání penězokazectví z 20.4.1929
- prof. **Jaroslav Kalláb**
mezinárodní a trestní právo

Postup při zjištění falza

- § 21
- Padělané nebo pozměněné bankovky a mince znějící na koruny české nebo na cizí měnu, nebo bankovky a mince, u kterých vznikne důvodné podezření, že jsou padělané nebo pozměněné (dále jen "padělané bankovky a mince"), odebírají banky a právnické osoby (dále jen "právnické osoby") bez náhrady a předávají je České národní bance. Právnické osoby jsou oprávněny požadovat od osoby, která padělané bankovky a mince předložila, aby věrohodným způsobem prokázala svou totožnost. Odebrání padělaných bankovek a mincí oznámí právnická osoba, která je odebrala, orgánům činným v trestním řízení.

POTVRZENÍ

o odebrání bankovek nebo mincí podle zákona o ČNB

Datum odebrání: Sdělení pro ČNB

Poč. ks/ /hodnota	měna	série/vzor (ročnfk ražby)	sér. číslo	celková částka (slovy)

Jméno a příjmení předložitele:
(u cizinců st. přísl., u právnických osob - název a IČO)

Adresa pobytu na území ČR:
(u právnických osob - sídlo)

Adresa stálého bydliště (sídla) cizince v zahraničí:

Jméno, příjmení a adresa (název a sídlo) osoby pověřené v ČR převzít zpět peníze, pokud jsou pravé:
.....

Bankovní spojení v ČR:

Rodné číslo: Druh a číslo dokladu:
(datum narození)

Podpis předložitele:

.....
Razítko a podpis právnické osoby,
která bankovky nebo mince odebrala

Podle §21 zákona ČNR č. 6/1993 Sb., o České národní bance, jsou právnické osoby oprávněny bez náhrady odebrat bankovky nebo mince znějící na koruny české nebo cizí měnu, u kterých vznikne podezření, že mohly být padělány nebo pozměněny. Současně jsou oprávněny požadovat od osoby, která takové bankovky nebo mince předložila, aby věrohodným způsobem prokázala svou totožnost. Pokud osoba, které jsou bankovky nebo mince podle zákona odebrány, odmítne věrohodným způsobem prokázat svou totožnost, popř. sdělit další údaje potřebné k vystavení tohoto potvrzení, je pracovník banky nebo jiné právnické osoby oprávněn podle §43 zákona ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, požádat o pomoc policii.

Úřední sdělení

- http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2007/download/v_2007_21_24307320.pdf

Reprodukce a napodobeniny

- návaznost na předpisy EU
- Nařízení Rady (ES) č. 2182/2004 ze dne 6. prosince 2004 o medailích a žetonech podobných euromincím.
- Nařízení Rady (ES) č. 2183/2004, kterým se na nezúčastněné členské státy rozšiřuje použitelnost nařízení Rady (ES) č. 2182/2004 ze dne 6. prosince 2004 o medailích a žetonech podobných euromincím.
- Rozhodnutí Evropské centrální banky ze dne 20. března 2003 o nominálních hodnotách, specifikacích, reprodukci, výměně a stahování eurobankovek (ECB/2003/4).

Reprodukce platidel

- § 20
- Jakékoliv reprodukce bankovek, mincí, šeků, cenných papírů nebo platebních karet znějících na koruny české nebo na cizí měnu (dále jen "symboly peněz"), nebo předměty úpravou je napodobující, mohou být zhotoveny pouze za podmínek stanovených Českou národní bankou právním předpisem.

Vyhl. ČNB č. 553/2006 Sb

- o podmínkách, za kterých lze reprodukovat bankovky, mince, šeky, cenné papíry a platební karty a vyrábět předměty, které je úpravou napodobují
- Zrušeno zákonem č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů

Napodobeniny bankovek hmotné

- a) **jednostranné** reprodukce bankovek a napodobeniny bankovek, jejichž délka **při zachování poměru stran** činí nejvýše 75 % délky a šířky bankovky nebo nejméně 125 % délky a šířky bankovky,
- b) **oboustranné** reprodukce bankovek a napodobeniny bankovek, jejichž délka **při zachování poměru stran** činí nejvýše 50 % délky a šířky bankovky nebo nejméně 200 % délky a šířky bankovky,
- c) **jednostranné** reprodukce bankovek a napodobeniny částí bankovek **nepřesahující 33 % plochy** bankovky tak, aby z jednotlivých částí nebylo možné složit bankovku celou,
- d) **jednostranné** reprodukce bankovek a napodobeniny bankovek, na kterých delší a kratší strana svírají úhel o 20 stupňů větší nebo menší než 90 stupňů,
- e) reprodukce bankovek a napodobeniny bankovek **z materiálu nezaměnitelného s materiálem**, z něhož je bankovka vyrobená,
- f) reprodukce jednotlivých grafických prvků bankovek, pokud není tento grafický prvek zobrazen na pozadí připomínajícím bankovku.

Nehmotné reprodukce

- při zachování velikosti bankovky rozlišení nejvýše 72 obrazových bodů na palec a jsou opatřeny úhlopříčně ve vrstvě neoddělitelné od zobrazení bankovky nápisem „**Specimen**“ provedeným neprůhlednou barvou o délce nejméně 75 % delší strany bankovky a výšce nejméně 15 % kratší strany bankovky nebo jiným nápisem shodných rozměrů s obdobným významem.

Reprodukce mincí

Hmotné reprodukce mincí a napodobeniny mincí z materiálu nezaměnitelného s materiálem, z něhož je mince vyrobena, nebo nehmotná zobrazení.

□ NEVZTAHUJE SE NA EUROMINCE!